

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr
za pol leta . . . 5 " -- "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah šte. 25.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Trst.

O važnosti Trsta za posvetno kupčijo se je že dosti pisalo, tudi v slovenskih listih, ker Slovenci so še posebno na Trst navezani in tretjina našega naroda ima nekoliko opraviti s Trstom. Slovenci smo čuden narod in v tem ne zatajujemo svojega slovanskega poljedelskega značaja: poleg morja smo se naselili, poleg morja, glavne kupčijske ceste, pa se za morje še zmenili nismo; obdelovali smo svojo bolj ali manj pusto zemljo, kupčijo in obrtništvo smo prepustili drugim. Še le pozno so Nemci k nam prinesli obrtništvo in le počasi smo se je poprijeli, tako da imamo zdaj večinoma narodne obrtnike, vendar strokovna terminologija kaže, da so naše obrtništvo Nemci ustanovili. Kupčije sicer smo se privadili med sabo, pa posvetne, pomorske kupčije se nismo hoteli lotiti. Sosedni Italijani so spoznali važnost prostora, kjer stoji Trst, in so se tam naselili. Tako so se prisilili tudi v morske luke isterske in dalmatinske. Popustljivost Slovencev in Hrvatov nasproti pomorski kupčiji pomagala jim je, da so tu kot trgovci obogateli in kmalo zaničljivo začeli gledati revnega Slovana ter zasramovali ga s „schiavom“, kakor da bi bil le njihov hlapec ali sužnji, in to je tudi v resnici bil v gospodarstvenem oziru.

Slovani došedši v one pomorske luke so se kmalo privadili kupčijskega jezika laškega in tako so se naredili na iztočnih obalah jadranskega morja laški otoki. Ti otoki ostanejo vendar le otoki, brez pravice in zmožnosti do ustanovitve lastne države, slovanski valovi jih utegnejo vsak čas poplaviti in pridružiti slo-

vanski zemlji, kamor spadajo. Da ima Italija kako pravico do Trsta, tega ne bomo nikdar priznavali, ker geografična lega temu nasprotuje, in ker vemo, koliko slovenske krvi teče po žilah onih navideznih tržaških Italijanov.

Še manj pa zamoremo Nemčiji tako pravico do Trsta priznati, ker Trst in Primorje nikdar nemško ni bilo, ker nihče tam nemški ne govori, ako je domačin, in ker Nemci sploh v srednjem morji nikoli nič opraviti in ukazovati niso imeli. Nemška vladeželnost pač prištevava Trst nemškemu mestu, pa mi vemo še za mnogo drugih mest, kakor Prago, Ljubljano, Brno itd., ki jih Nemci za svoje reklamirajo. Nemci pravijo: „nam je treba Trsta, ker je avstrijsko mesto, tedaj je tudi nemško.“ Slovenci pa Trsta še bolj potrebujemo in imamo več pravice do njega, ker stoji na naši zemlji. Italijani ga ne potrebujejo, ker imajo zadosti drugih pomorskih luk; ali zahtevajo ga po narodnostnem pravu. Pa Lah! so tudi toliko nevedni, da se jim Slovenci zdimo divjaki, s katerimi se počne kar se hoče in brez ozira na to, da bi vtegnili tudi mi kako pravico do svoje zemlje in narodnosti imeti in zahtevati, govoré o tem, kako bi si podjarmili vse Primorje in še kos Kranjske dežele. Ravno tako delajo Nemci, ki pravijo, da so Kranjska in Primorje s Trstom nemške dežele.

Slovenci smo zares v težkem položaji: ako podpiramo Nemce proti Lahom, vendar za to pri dunajski vladi ne najdemo hvaležnosti; ako bi podpirali Lahe proti Nemcem in jim do zmagi pripomogli, vendar tudi Lah! ne bodo nehal naše narodnosti prezirati in potujčevati nas po Primorji; med dvema sovražnikoma je težko prijatelja najti. Bolj ko Laha

sovražil bo Nemec zmirom še Slovana, zato se ni nadejati, da bi našo zvezo proti „irredenti Italiji“ sprejel, ali če jo sprejme, da bi nam se za njo hvaležnega skazal.

Naša misel je taka: če prav ne priznamo laškemu kraljestvu nobene pravice do našega Primorja, hočemo vendar laško narodnost, ker in kar je že tukaj najdemo, spoštovati, ne pak odrekatí jej ravnopravnosti; prisvajamo pa si vladarstvo naše zemlje in nočemo dalje trpeti, da bi se le en slovanski otrok 'polaščil; da je Trst v naših rokah, pustili bi Lahom njihove šole in uradni jezik, pa skrbeli bi tudi, da bi slovanski otroci v Trstu in okolici dobivali poduk v slovenskem jeziku in odrasčeni Slovenci ravnopravnost uživali po vseh tržaških uradih; vsi neitaljanski otroci pa bi morali slovenske šole obiskati, ker zemlja je naša. Težko, da bi laška lakomnost in prevzetnost hotela sprejeti tako pogodbo, zato nam ne ostane drugega, ko nasprotovanje tako proti laški, kakor nemški narodnostni politiki.

Slovenska stranka v Trstu naj se ne uda popolnoma ne laški ne „ustavoverni“ stranki, naj bo za se, in naj gleda, da iz te svoje posredovalne pozicije za slovenski narod kaj pridobi. Mi vemo, da nimamo prijateljev ne tu ne tam, naši prijatelji so na slovanskem iztoku onkraj Sotle, pa še ti so sami pomoči potrebni. Naša tolažba bodi, da pravica končno zmaga, da stari Bog še živi, ki nas ni vstvaril za sluge drugim narodom in bo tudi nam odkazal prostor v zgodovini, ki ga bomo slavno izpolnili, ako se bomo držali stare poštenosti, vere in narodnosti. Pa čas potrpljenja in golega čakanja je tudi že prešel, treba nam je trdno in moško stopiti na svetovno pozorišče,

Ljubljanske slike.

(Dalje.)

Profesor (*dominus praepotens*).

Mogočna beseda, ki bi se ne smela nikdar izgovoriti brez premislika. Profesor spada po svojem stanu med uradnike, toraj ima veliko uradniških lastnosti na sebi, razen tega pa še neke posebnosti, zaradi katerih je vreden, da si ga še posebej natančneje ogledamo.

Po rodu je večidel Nemec ali Čeh, nekaj jih je tudi Slovencev, ki pa niso narodnjaki. Narodnjake že raje presajajo v druge dežele „aus dienstesrücksichten“, kar pa nikogar drugega brigati ne sme.

Kakor uradnik sploh — se nahaja tudi profesor tam, kjer mu je polje ugodno, toraj pri šolah, kakor zvonik pri cerkvi. V Ljubljani, čeravno še nimamo viših šol, je vendar več zavodov, pri katerih je potreben, dokler mladina vá-nje zahaja. V teh je neomejen gospodar, poveljnik in sodnik in zoper njegovo razsodbo ni nikakoršne pritožbe. Svojim odgojencem je dober ali pa hud oče, kakoršnega so vredni po njegovih mislih, duha krotkega

ali pa burnega; navadno se to ravna po rojstnem kraju ali politični veri. Navadno je domačin bolj priljubljen dijakom, ker je z njimi enake krvi; če prav bolj ostro ravna ž njimi, vendar sprevidijo, da to stori le njim v prid, toraj „trojka“ domačina ne skli tako nego „trojka“, ki pride od nenarodnega tujca. Tudi jim raje spregleda kako v prenatrpani storjeno srboritost, če je kriva je le gola premlada kri in ni prehuda pregreha zoper šolske postave. Zato se mu dijaki povsod spoštljivo odkrivajo in veči v gostilnici marsikako čašo na njegovo zdravje spraznijo. Ob koncu leta tudi ne ščujejo h . . . ná-nj, kakor na druge, in naj bodo še tako razposajeni, mu vendar ponoči ne gredó oken pobijati, niti mu drugače ne nagajajo. Navadno se jih njegov poduk bolj prijema, ker ga ne marajo žaliti s slabim učenjem. Kedar popusté šole, ga ne pozabijo, nego spominjajo se ga dolgo in kedar umré, mu gre za pogrebom dolga rajda bradatih mož in duhovnikov, ki so bili vsi njegovi učenci, mladina šolska pa žaluje za njim.

Nekoliko drugačen je profesor, če je že z doma navdan „furor teutonicus“ ali se ga je

pa pozneje navlekel. Ker ne zna ali nemara znati slovenskega jezika, njegov poduk le prisiljeno prijema se učencevih src, a pravih korenin ne zasadi v nje. Zato prave zaupnosti med njim in dijaki ni, vse je marzlo ali celó napeto, dijaki komaj čakajo zvonca, ki naznani konec ure. Kedar je nezadovoljen, čmern ali slabe volje, mu „furor teutonicus“, kterege je ves poln tudi izkipi in takrat slišijo učenci besede, ki jih globoko v srce zapišejo, kakor bi bile zausnice, katerih pa ne smejo brž vrniti. To čuti profesor ne le v šoli, ampak tudi zunaj nje, ker se mu dijaki umikajo ali če se mu odkrivajo, se jim roka krči v pest, pogled je plašen. Kedar so v gostilnici sami med seboj ali v tihi noči, done večkrat gromoviti „pereat“ na njegovo slavo in primeri se celó, da mu okna pobijejo. Potem je silno razkačen in se grozi narodu, ki rodi take sinove. Kaj toraj naravnije nego to, da ob koncu leta sodba njegova ni posebno mila ali da se jej kdo odtegne prostovoljno ali pa prejemišči dobrovoljni „consilium abundi“!

A ne le v šoli — tudi zunaj nje je profesor — profesor. Navajen stroge pokorščine,

da zahtevamo vedno glasneje enakopravnost z drugimi narodi. Vedno živejša agitacija se mora zanetiti in vse rodoljubje, ki smo ga zmožni, mora v delo stopiti, da si priborimo častnejše mesto med avstrijskimi narodi, da ne bomo vedno veljali za najmanj odločilni in najmanj spoštovani narodi naše monarhije.

Proti oderuhom.

Pod tem naslovom prinaša dunajska „Reform“ članek, ki se nam dosti važen in za sedanjí čas zanimiv zdi, da ga površno posnamemo: „Odkar se je direktor Imelski, preganjan po oderuhih, vmoril, začela se je silna agitacija proti oderuhom. Vsi listi so zdaj polni člankov proti lihvarstvu. Imelski je svoje oderuhe ovadil, češ, če moram jaz poginiti, naj še drugi trpe, ki so me do tega koraka prisilili. Začeli so potem nekatere iz ganjati, ker so bili večinom poljski in ogrski judje. Pa to ne bo nič pomagalo, dokler se ne upelje postava proti lihvarstvu.“

Popolnoma odpraviti se oderuštvo ne bo dalo; pa olajšalo bi se stanje ljudstva s postavo zoper oderube, posebno pa s tem, da se obrestni od posojenega kapitala povsod znižajo.

V Galiciji se je leta 1877 odpravila svoboda, jemati obresti, kakoršne se komu poljubi, in tudi druge dežele so to postavo želele, pa ministerstvo ni nič storilo.

Postava, kakoršna velja za Galicijo, pa ni posebno pripravna.

Težko je določiti, kje se oderuštvo začne? Ali je 5 odstotkov odtitja? Ali se začne še le s 6, 7, 8 odstotki?

Gališka postava ne določuje nobenih odstotkov, ampak prepušča sodniku, da razsodi, kaj in kedar je oderuštvo. Zna se najti sodnik, kteremu se bo 6 odstotkov že preveč zdelo, drug jih bo še 10 dovolil.

Na Poljskem so oderuhe res trdo prijeli, in pravi se, da je zdaj tam veliko bolje, odkar je ta postava vpeljana. V nemškem državnem zboru je poslanec Reichensperger predlagal postavo, ki dovoljuje pri posojilih 5 odstotkov, pri kupčijah 6, pri trgovcih med sabo višje, pa ne čez 8 odstotkov, kar je več, se kaznuje; ob enem se skrči pravica, menjice podpisavati.

Za naše razmere tudi ta postava ni, za to se minister prava dr. Glaser še vedno ob-

otavlja, predložiti tako postavo. Vsem deželnim načelnikom je naročeno, naj poročajo vsak o razmerah svoje dežele, potem še le se bo vedelo, kaka postava bi najbolje vstrezala.

Nam se pa zdi, da bi se tej težavi lahko v okom prišlo tako: naj se naredi več denarja, da bo bolji kup, in da ga pride več med ljudi. Pred vsem pa naj se skrbi, da bo vsak, ki se mu sme zaupati, lahko kredit našel, in denarja za male obresti dobil. S tem se oderuštvo najlože uniči; kajti, kdo bo šel k oderuhu, ako drugodi lahko denarja dobi za male obresti? Zakaj na Angležkem in Francoskem ni lihvarstva in odtitja? Za to, ker je tam dosti denarja med ljudmi, in ga vsak lahko na posodo dobi, kdor premore dati le toliko garancijo, kakoršno terjajo tudi oderuhi.

Za-to še enkrat: potlačite previsoke obrestni in dajte kredita vsakemu, ki ga zasluži!

Naša avstrijsko-ogerska banka hodi od leta 1873 vedno rakovo pot. Tačas je imela denarja od zunaj 170 milijonov; zdaj pa kaže menjična eskompta 76 milijonov, lombardi 26½ milijonov; v kasi pa leži bankovcev za 104⅓ milijonov, to se pravi, 104 milijonov ne vedó nikamor spraviti, ker ni kupčije ne prometa v državi. V takih časih bi morale velike banke obresti znižati, da bi ljudje več poguma in veselja imeli, kak denar ven vzeti, in kaj poduzeti z njim. V Berlinu so obresti ravnokar znižali na 3 odstotke, v Frankfurtu, Amsterdamu in Parizu se dobi denar za 2 odstotka, v Londonu pa celo za 1½ odstotka.

Avstrijsko-ogerska banka pa terja od 28. prosenca 1876 še vedno 4½ od menjic in 5 odstotkov od lombardov, čeravno so v enem tednu od 7. do 15. sušca za 5.800.000 menj posojila med ljudi spravili, ko prejšnje tedne. Nasledek od tega je, da naši trgovci iščejo posojil na tujem, naših 104 milijonov pa zastonj v blagajnici leži, ker nobeden neče 4½ odstotkov plačati.

Čudno je tudi to: na borzi v Pešti jemljejo zastopniki banke tudi 3½, kdor pa pismeno prosi za posojilo, mora plačati 4½.

Zakaj je to? Ali hoče banka drugim hišam kupčijo prepustiti? ali se boji, da bi jej denarja zmanjkalo? Pri 104 milijonih to ni mogoče. Vzrok je le ta: ko bi banka tako dober kup denar dajala, morali bi tudi drugi zavodi in druge hiše obresti znižati, in ravno tega nečejo storiti. (Morda bi to ne bilo v korist

judovskih bankirjev in oderuhov? — Opomba vredn.) Nikjer ni prometa ne zaslužka; morda bi se začelo novo življenje, ko bi se obrestni zdatno znižale. Pa tega menda nečejo!

Ali se mar motimo? Pa spregovorimo še drugo.

Mi imamo v državi čez sto hranilnic (špar-kas), ki imajo premoženja okoli 200 milijonov, na trdnih hipetekah naloženih. Vendar te hranilnice terjajo po 6, 8 in 10 odstotkov! Kakoršne obresti jemlje hranilnica, take terjajo tudi drugi posojevalci. (Samo na Tirolskem se dobi še denar za 4 odstotke.)

Ko bi hranilnice obresti znižale, morali bi to tudi drugi posojevalci storiti. Hranilnice bi to lahko storile. Vzemimo dunajsko hranilnico; ona plačuje po 4½ in jemlje obresti po 6 (kakor naša ljubljanska); z ½ odstotkom se plačajo uradniki in vsi stroški; čemu potem išče 1½ odstot. dobička? Ker jej tako veliko denarja ostaja, ki ga ne more na hipoteke spraviti, daje ga na posodo bankam, tako za lombarde in eskomptne menjice, kar nikakor ni dobro.

Ko bi vse hranilnice obresti za 1 procent znižale, za koliko bi se naš kredit poboljšal na znotraj in na zunaj države! Prišlo bi novo življenje, novo zaupanje v naše gospodarstvo! Denarni minister bi to lahko naredil, da bi avstro-ogerska banka in hranilnice obresti znižale.

K tem besedam vrle „Reforme“ mi le pristavljamo, da se z njimi popolnoma vjemamo, in da nas veseli, najti tudi drugodi enakomislečih, ker smo mi že davno pisali proti previsokim obrestim, zlasti pa grajali našo kranjsko hranilnico, ktera našim potrebnim ljudem ne daje posojila spod 6 odstotkov, potem jej pa toliko denarja ostaja, da ga mora izven dežele dunajskim judom, kakor smo slišali, po 3 odstotke dajati in morda proti manjši varnosti kakor tukaj doma. O tem predmetu ne bomo nehali pisati in hranilnico dregati, ker se ljudstvo splošno pritožuje čez hranilnico, ki je ustanovljena, da bi ljudstvu koristila, ne pa, da bi kmetje po previsokih obrestih na kant spravljala.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 1. aprila.

Graška „Tagespost“ govori o razmerah v Trstu, in nasvetuje, naj vlada raje podpira

od dijakov, zahteva je tudi od drugih ljudi, in ker se mu v šoli mora vse verjeti, kar reče, tudi zunaj nje ne trpi ugovora in nič lajšega ko zameriti se mu, da te ne bo več pogledal. Ljudi ceni po šolskih spričalnih, kdor ni študiral toliko ko on, mu nič ne ve, če se je tudi znabit več učil; on praša le po akademičnih stopinjah, ne pa potem, kar kdo zna; le če si silno bogat ali v javnem življenju izdaten faktor, ti spregleduje in ne popravlja tvojih jezikoslovnih pregreškov, zgodovinskih kozlov ali matematičnih kozolcev vpričo vse družbe. Če si pa oče kterega njegovih učencev, bo to brž vsak izmed družbe zvedel. Ženskemu, posebno mlajšemu spolu pa vendar odpušča marsikaj, kar bi moškemu ne, in tudi ne skoči kviško, če ktero zasoljeno nazaj dobi. Starejši pa ne zahaja rad v žensko družbo, ker mu je premalo študirana in že njegovih navadnih vsakdanjih besedi ne razumi.

V političnem življenji je profesor trojne vrste: odločen narodnjak, odločen nemškutar ali „ustavoverec“ in „ne tič ne miš“, ne krop ne voda.

Narodnjak je domačin, čeravno ni vsak domačin tudi narodnjak. Tak ne zatajuje svoje politične vere, zahaja v čitalnico, je ud več slovenskih društev, pri nekterih celo odbornik, in množi s svojim peresom slovensko literaturo. Tudi pri volitvah ga boš videl na strani narodnjakov, a ker je večidel v II. (uradniškem) volilnem razredu, ne more vage nagniti na narodno stran ne o mestnih, ne o drugih volitvah. Ne agitira pa za slovenske kandidate navadno ne ali vsaj ne hudo.

Njegov kolega „ustavoverec“, „teuton“ ali nemškutar je ud kazine, „konstitucijskega“ društva in še marsiktere druge protinardne skupščine, celo v mestni odbor se sili. In vse to navadno ni le zato, ker je že taka navada, da je vsak c. k. uradnik na kazinski strani, marveč on je to z dušo in telesom, k volilnim shodom ne, pride le zato, da bil eden več temuč odpré svoja usta in navdušuje že tako preveč navdušene poslušalce za „dobro stvar“, njegove besede se potem tiskajo po vseh nemčurskih časnikih. S tem pa še ni zadovoljen, marveč spravi se na noge in lovi volilce po hišah, da

bi jih pridobil za ono „dobro stvar“. In na dan volitve maršira praznično oblečen ponosno na rotovž, kakor se bere o starih mučenikih, da so šli k smrti, in tam dá svoj glas kazinskim kandidatom, če prav utegne med njimi biti kdo, kteremu je pred nekoliko leti v šoli dal „trojko“. Ko je volitev pri kraju, je tako ponosen na njen izid, kakor je bila muha, ki se je vsedla na hrbet konju, kteri je prvi prišel do cilja.

Slovencev ne mara, če bi bili njegovi učenci, bi dal v zadržanji vsem skup „trojko“; zato pomoči sem ter tje svoje pero v črnilo nevolje in jeze ter spiše kaj, — a ne podučljivega, pač pa dražljivega in nese v kak nemški časnik. Ali tak produkt ni veliko vreden, še svojega namena ne doseže, ker vsak spozna, da ga je pisal profesor in v politiki je tak profesor tako nevkreten, kakor kmeti v salonu na polzkih tleh s podkovanimi čevlji. Vendar ima tudi v politiki domači kolikor toliko vpliva vzlasti pri stariših svojih učencev, če so tako plašni, da se bojé, da sin ali hči ne bota dobila dobrih redov, če pri volitvi ne ubogajo profesorja.

zveste Slované v tržaški okolici, ne pa Italijanov, kakor do sedaj. Ob enem pravi, da primorski Slovenci niso ne panslavisti, ne deklaranti. Kakošni panslavisti so pa kranjski Slovenci? Ali niso mar vedno zvesti Avstrijanci bili? Se ve da v Primorji Slovence potrebujejo zoper Lahe, zato tam niso panslavisti; kedar bo laška stranka s pomočjo Slovencev zatrita, potem bodo tudi primorski Slovenci „panslavisti“ postali, to se pravi po domače, potem se bodo začeli zatirati tudi tamošnji Slovenci in za želodec velike Germanije pripravljati. Reklo se jim bo: „der mohr hat seine schuldigkeit gethan, der mohr kann gehen!“

Tržaški Slovenci so sicer dobri Avstrijci ob enem so pa tudi toliko inteligentni, da nečejo vladi služiti kot surov material, s katerim se počne, kar se hoče. Podpirali bodo avstrijsko stranko, pa zahtevali bodo ob enem, da se na slovensko narodnost ozir jemlje, in njim nikakor ni pomagano, če se na mesto laške propagande postavi nemška propaganda. Dozdaj niso imeli tržaški Slovenci nobene ravnopravnosti, ne v šolah, ne v uradih, ne drugodi. To stanje se mora močno na bolje obrniti, ako se od Slovencev zahteva, da naj bodo oni tista skala, nad katero se razbijajo laški valovi.

V rusko „Novo vreme“ se iz **Danaja** piše, da se borita nadvojvoda Albrecht in grof Andrassy za vrhovni vpliv. Prvi je za Slovanom prijazno politiko, drugi pa, kakor vidimo, lavira na vse strani, le Slovanom ne more pokazati prijaznega obraza, kar nobenemu pravemu Madjaru ni mogoče.

Vnanje države.

Kakor se poroča iz Pariza, hoče se **francoska** vlada potegniti za Grke, ker jim Turčija neče nič privoliti. Ako se to obistini, potem smo blizu nove razdelitve Turčije, in popolnega pregnanja Turkov iz Evrope, kar bi bilo jako želeli.

Ob enem je **Turčija** v velikih denarnih zadregah, kar je prav lahko verjetno, če se pomisli, koliko časa se že vojskuje, in koliko zemlje je zgubila, ki se zdaj ne dá več skubiti.

Na dnevnem redu zunanje politike pa je zdaj **bolgarsko** vprašanje. V Macedoniji je zbranih že 8000 ustašev; v izhodni Rumeliji pa je vse pripravljeno za ustajo. Zato se zdaj diplomati pogovarjajo, kako bi to ustajo zabranili. Nasvetuje se, da bi Rumelijo zasedlo 16.000 evropskih vojakov, in sicer Avstrijancev, Italijanov in Angležev(?).

Tako bo tedaj Evropa Bolgare v strahu držala, ker jih Turek več ne more; in to se imenuje „krščanska“ Evropa! Vendar vse to ne bo zabranilo pogina turške države.

O **Lahih** se je govorilo, da kujejo neko zvezo z Rusijo zoper Turke in morda še koga drugega. Laška vlada zdaj izjavlja, da na tem ni nič resnice. Govorice in take izjave stojé, kakor znano, na enaki stopinji verjetnosti, zato je še zmirom vsakemu prosto, verovati, kar hoče.

V **angleškem** parlamentu mora Disraeli debele požirati, ker je tako lahkomišljeno začel vojsko s Zuluakafri.

Bismark se je začel povsod umikati, ker nikjer ne najde pravega prijateljstva. — Elsas-Lorencem se bo dovolila samouprava. Nemčija se ne čuti varno pred lastnimi podložniki.

Blizo Melnika v **Macedoniji** so se Bolgari in Turki že vdarili. Natančnejih poročil še ni.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 28. marca. (Spominj „Slovenske Matice“ občnega zbora.)

Dve prekoristni družbi ste nam Slovincem, kterima gre občna hvala, društvo sv. Mohorja in Matica. Kakor vsaka dobra stvar, tako imate tudi ti dve društvi svoje protivnike. Bila je doba, v kateri se je Mohorjevo društvo hudo napadlo po časnikih ter grajal njegov odbor, ali — odbor se je le toliko zmenil za one napade, da je kratko pa krepko odgovoril napadnikom, češ, jaz delam po vésti in po pravilih, in torej se no brigam za vaše domišljije in za vašo grajo, in mir je bil besedi. —

Tako so grajali in napadali nekteri tudi „Slov. Matico“ po časopisih in v občnih zborih. Bila je doba, v kateri je nasprotovanje raslo, vrelo in priklopelo do vrha, in vidi se, da je tudi to se že skoro do cela izkadilo, kajti v zadnjem njenem občnem zboru 12. marca t. l. sta se med protivniki glasila samo še dva, g. J. Jurčič pa g. J. Regali, in še ta dva Matic nikakor ne na kvar. Kar je prvi trdil, je drugi zanimal; kar je prvi zidal, je drugi podiral. Prvi — imajoč o znanstvenem društvu kdo vé kake pojme — je očital, da naša Matica ni literarno društvo, da ne doseza svojega vzvišenega namena, da so knjige njene prevsakdanje itd.; drugi pa je temu nasprotno trdil, da so preučene, da niso za slovensko prosto

ljudstvo, da so le za nektare profesorje itd. — Prvi je oponašal odboru intajništvo nered in pomanjkljivosti v poslovanji itd.; drugi pa mu je hvalo dajal, da že dolgo v tem ni bilo tolikega reda, in da ravno sedajnemu tajniku se kaj očitati ne more. Tako sta se protivnika — samotarca — pobijala med seboj, in torej odbornikom in predsedništvu ni bilo treba se posebej braniti ali opravičevati.

Napadovalec sam g. Jurčič se je nekako ustrašil, dregnivši v tisto sršenovo gnezdo, katero so v Matico bili zapodili vprav Mladoslovenci, in čast odboru, da v tej reči ni pred nedolžnim občinstvom izpustil vse tiste zalege, ktera nikakor ni napredujočemu slovenstvu na hvalo. — Vidi se, da je odbor sam spoznavši dolžnost, naj se iztrebi ista nakazen, pričel dejanjsko jo trebiti, in svésti si smejo biti Slovenci, da jo bode tudi potrebil polagoma, kakor vést in um velévata. —

Obé društvu — Mohorjevo in Maticino — ste Slovincem na slavo — celó po svojem grajanem in pregrajanem delovanji. Uno prosto — za ljudstvo, to učeno v prospéh znanstvu. Koliko nas je pa Slovencev? In kdo bi se ne čutil, da pri tako malem narodu vendar toliko deležnikov, naročnikov, podpornikov tu in tam! — Pri vsem tem si pa društvi niste enaki, in se zamenjevati ne morete, češ, kar stori uno, naj učini tudi to! Mohorjevo društvo je bratovščina, in ta mu je podlaga in podpora, kakoršne Matica po svoji uredbi nima in tudi zahtevati ne more. — Ko bi bil g. Jurčič pomislil, da za mladoslovenskega tajništva se je v imeniku in v stroškovniku, za mladoslovenskega uredništva v letopisu samem pokazalo največ uboštvo, in da se za sedanjega vredništva obrača vse na bolje, bi bil marsiktero zamolčal v zadnjem občnem zboru.

Sveta dolžnost bode slovenskim učenjakom presoditi knjige „Slov. Matice“ bolj na tanko z znanstvenega stališča, in povedati svetu nepristransko sodbo. — Nekako zadostovanje je dosedanjim odbornikom, da so v prekratkem času brez koledovanja dobili 140 do 137 glasov, dokler so dotični napadniki dobili jih po 4 do 3 ali celo le 2! — Po mnogih skušnjah pa je očitno, da veliki občni zbori ne dosegajo svojega namena, in morebiti bode najbolje, da se skrbi za to, da se pravila nekoliko spremenijo in dovršijo, in da v prihodnje Matice Slovenske odbor posnéma odbor Mohorjevega društva s kratko, določeno besedo — proti neopravičenemu napadanju — in s premišljenim, modrim pa blagovitim delovanjem.

Tretja vrsta profesorjev ni krop ne voda, to je: v politiko se ne vtika, ampak živi le za svoj poklic. No! Lepo je že to, samo koristno ni vselej. Če bi bilo med temi več jih nemške ali druge nam tuje narodnosti, bi človek nič ne rekel. Ali — ali — to ravno je slabo, da je med njimi največ Slovencev. Zakaj vedno čakajo boljših časov, kakor Judje mesija, in ne pomagajo sami, da bi ti časi prej prišli, to naj poravnajo sami s svojim narodnim srcem, mi jih pokrijemo s plajščem previdnosti. Marsikje je kriva tega žena, ki se je omožila na gotovo, ker uradnikove plače ne pobije toča in je tudi voda ne vzame; znano pa je, da se človek bolj brez skrbi vozi, dokler je na vozu sam, nego če se mu prisede kdo, ki na vsakem ovinku strahú upije in se vsacega klanca boji. Vendar — kakor smo Slovenci še dandanes, bodimo veseli še profesorjev te vrste, ki nam v politiki vsaj aktivno ne škodujejo, ampak se drže le šole in svoje rodovine, kar je hvale vredno. Tudi učenci navadno o njih nič slabega ne vedó,

potrpljenje je tu drugega z drugim, o skriti hudobiji ni nič slišati.

V splošnem obziru nam je o profesorju le še nekoliko omeniti. Plača njegova je lepa to sam pripozna, in bolj star ko je, več jo ima. Vendar so v tem stanu tudi nekteri, ki ž njo ne morejo prav shajati, vzlasti če imajo požrešno ali celó nerodno rodovino, kar ni nemogoče, marveč se najde v živih eksemplarih. Tak „oče profesor“ je pač milovanja vreden, zato si išče še postranskih zaslužkov, jemlje dijake v stanovanje in na hrano ali počne kaj drugega. Njegova gospa se ne brani perutnine, žakljev moke, loncev masla ali slanine in celó navadnih koljin, še manj pa gnat in česa drugega za kuhinjo. Imé darovalca potem pové svojemu možu in ta najde v svojem šolskem zapisniku enako ime ter si to zapomni. Hudega ali celó nepostavnega to celó nič ni, kajti nobenemu uradniku po postavi ni zapovedano, da bi vse plačal z denarjem. Prav tako se ne more nihče hudovati nad njim, če njega ali njegovo

rodovino povabijo na kako južino ali domačo zabavo, kjer se snide s svojimi učenci — sinovi hišnega gospodarja ali gospodinje, s kterimi je o tej priliki prav prijazen in jim nikakor ne kaže profesorja, kakor v šoli. Saj se s tem ne podkupa in učenec, če je butelj, ostane butelj, naj bo gosposkega ali premožnega kmečkega stanu, akoravno dobi izvrsten red v šoli.

S tem smo opisali površno profesorja, kakoršnega v Ljubljani vidimo; pristaviti bo le še, da ima pod dva mesca na leto počitnice, kar jako dobro tekne njemu, še bolje pa njegovim učencem. V tem času si odpočijejo drug od drugega in ko se zopet snidejo, sta oba dela pripravljena za boj desetih mescev.

Deblo „profesor“ se deli v več vej, od kterih ima vsaka svoje posebne lastnosti, zato treba pogledati vsako posebej od zgoraj navzdol in to, kar se vsake drži. (Dalje prih.)

V Sarajevu 19. marca. (Magjarski švindel, in nekaj več o članku „Andraši, kam greš“ od 11. marca.) Oprostite najprvo, da Vam toliko časa ničesar nisem pisal, ali, kakor vsacemu pripetilo se je tudi meni, namreč aklimatizirati sem se moral, in ta aklimatizacija vezala me je 14 dni na posteljo. Danes je tretji dan, da sem po bolezni malo glavno mesto „ponosne Bosne“ Sarajevo ogledal, ter prišel z mnogimi znanci skupaj in zopet kako slovensko izpregovoril. Čul sem povsod dosti in posebno pozornost obračal na magjarski tukajšnji švindel. Vaš članek dal mi je povod, da sem se pri marsikojem o istinitosti osvedočil. In res, kar sem iskal, našel sem.

Magjara je tukaj res toliko, da se vsi čudijo, kedar in od kod je toliko „Bečarov“ čifutskih pridrla, koji sam „gešeft“ in poleg tega magjarsko politiko unanjajo. Po glavni in sploh po vseh ulicah najdeš krčmarje magjarsko čifutske, koji imajo napise n. pr.: „zur Stadt Budapest“, „zum Ungarn“, „zur Stadt Komorn“, „zum König von Ungarn“, „Ungarische Wursthalle“, „ungarisches Waarenhaus“, „ungarische Weinhalle“ itd., tedaj samo magjarsko mislijo Bosnakom usiljevati in jih nekako prepričati, da res družega ni v Avstriji nego Magjarska. Nadalje najdeš po kavarnah polno magjarskih novin, iz „Pester Naplo“ in „Pester Journala“ mislim, da se mora že gnoj delati, — z eno besedo: vse hočejo pomagjariti. Magjar so povsod podvzetniki, vlada in magistrat jim vse zaupa in oddaje vsake vrste podvzetja. Celó mestni dac ima magjarski čifut, ravno tako mitnico, njegovi sluge pak so španjski čifuti, koji uboge Bosnjake do kože odirajo. In kako ošabno pride magjarski čifut v kavarno in zahteva „fekete kavo“, ter gleda Slovana po strani, kakor da bi res on tukaj gospodaril.

Pred nekaj časom je bilo sila mnogo magjarskih uradnikov pri vseh uradih ali popolna nezmožnost tirala jih je zopet nazaj na svoje „puste“, samo pošta ostala je tako srečna in pridržala si samo magjarske uradnike, koji pa ravno tako delajo, kakor da bi bili v sredi magjarske „vélike države“. Tiskovine so izključljivo samo magjarske, ravno tako tudi na brzojavu. Kar teh dveh uradov zedeava, posrečilo se je pač Andrasyyu popolnem in s časom se mu še kaj družega zna.

Da bode to slabe nasledke imelo, je več ko gotovo, ker Magjar je prvi prijatelj španjskega čifuta in Turčina in s časom znajo skupaj vendar nekaj skuhati.

Vladina prijaznost proti Turčinu je rodila v Mostaru, kakor Vam je morebiti že znano, jako interesanten nasledek. Pri načelniku mostarskem našli so pred nekaj dnevi mnogo pušk in praha, tedaj načelnik mesta, kojemu mora celo mesto pokorno biti, je prvi revolucionar in njemu zaupa vlada celo mesto. Žalostno!

Da je pa Andrasyy to dobro premišljeno zaukazal, kar največ mogoče magjarskih uradnikov na prva mesta nastaviti, je brez dvombe, kajti oni so prve osebe, koje morejo na ljudstvo uplivati in njihovo politiko širiti. Posebno pa tukaj, kjer najdejo dosti zaveznikov. Prepričan sem popolnem, da odličnejši Turci še vedno jako dobro govore od Magjarov, in ni jim upanje še ugasnilo, da zopet pridejo pod sultana ali pa pod kako drugo vlado, to pa očitno govore, da pod Avstrijo ne bodo dolgo.

V drugi vrsti so pa takajšnji pravoslavni Bosnjaci, ali Srbi, kakor se oni zovejo, ti pak vedno ščujejo proti Avstriji, in tudi njim ni upanje prešlo, da pridejo pod „Muskovite“ (tako zovejo Rusijo). Najbolj Avstriji vdan je prosti turčin, on ti trpi, kakor pokoreči se grešnik,

reci mu, kar mu hočeš, ne bode ti odgovoril, in pri vsaki besedi pravi, da hoče popolnem udan biti caru avstrijskemu.

Tedaj pri vsem tem neredu in res čudnem vladanji zasluži v prvi vrsti Andrasyy kako svetinjo, ker on je tisti, ki misli z vladino mašino v kratki dobi prestrojiti Bosno za veliko Magjarsko, zato delal je pol leta reforme, koje bi bil vsak malo prebrisan človek v pol dne lahko naredil; zato konferira že čez leto s porto o konvenciji; zato draži avstrijski in magjarski parlament družega proti drugemu; zato dela vedno zmešnjave pri bosanski komisiji; zato pusti ministre vedno iz Pešte v Beč in iz Beča v Pešto potovati; zato jemlje si vedno odpust zaradi zdravja; zato intrigira vedno, da se civilna organizacija v Bosni ne izvrši, da pridobi časa, da njegovi somišljenci pota pogladijo iz Pešta v Sarajevo, da potem veliko magjarsko ustroji in zraven Avstrijo pogubi.

Prihodnjič kaj o mestu Sarajevu, o lažnjivosti švabskih časopisov, kakovi zaslužki so tukaj, o dragini itd. Posebno pak bodem poročal o tem, kaj Slovenci tukaj veljajo, že danes pa rečem, naj nikdo sem ne hodi. A — č.

Domače novice.

V Ljubljani 1. aprila.

(O naši konfiskaciji.) Iz „Laibacherce“ zvemo, da je deželna sodnija ljubljanska po trdila konfiskacijo „Slovenca“ — češ, da smo s člankom „Budalost naših nemškutarjev“ kalili javni mir po §. 300 kaz. postave. Pritožili se ne bomo, ker — — —

(Volitev vélikih posestnikov.) V soboto se je zbralo 42 velikih posestnikov, ki so namesto viteza Vesteneka volili za poslanca v deželni zbor kranjski viteza Gutmannsthal-Benvenutti, grajščaka v Boštanji. Vitez Gutmannsthal ni sicer naše stranke, a tudi ne zagrižen nasprotnik in jako vnet za napredek kmetijstva, za katero ima že velike zasluge. Med vsemi zastopniki vélikega posestva v deželnem zboru nam bo on najljubši.

(„Brencelj“ št. 6), ki je prišel ravnokar na svitlo, je poln zbadljivega gradiva, vzlasti dobro izmišljena in lepo izpeljana je podoba na zadnji strani z napisom „Bosenska slanina.“ V shrambi namreč visi en kos slanine (špeha) z napisom „Bosna in Hercegovina“, tej se bliža miš z magjarsko kapo in napisom „Magjar“, z vrha doli pa jo opazuje velika mačka z rusko kapo in napisom „Rus“. Spodej stojita mladi in stari „Brencelj“, ki se tako-le pogovarjata: Mladi „Brencelj“: Glejte no, ata, zdaj nam bo pa tá-le miš snedla slanino, ki smo jo tako težko dobili. — Stari „Brencelj“: Jaz se pa bojim, da, če se miš loti slanine, potem ne bi vzela mačka vsega skup — slanine in miši.

(O bakljadi,) katero naj bi napravila ljubljanska društva o 25. obletnici cesarjeve poroke, je bil v soboto živahen razgovor v dvorani redutni. Konec je bil ta, da so se v odbor volili gg. dr. K. Bleiweis, Fr. Drenik, magistr. uradnik Mihalič, vit. dr. Stöckl in vit. Fladung.

(Pogreb Ciljke Podkrajškove) v nedeljo popoldne je bil veličasten. Nad 2000 ljudi je spremilo vrlo domorodkinjo in zares talentirano igralko na poslednji poti. Da se je ranjka obrnila v kako veliko gledališče, dosegla bi bi bila morda še več slave; domoljubno srce pa jo je vezalo na Ljubljano. Slovensko občinstvo je pokazalo z mnogobrojno udeležbo pri sprevedu svojo hvaležnost. Čitalniški pevci so jej milo nagrobnico zapeli.

(Obesil) se je včeraj ponoči v Šiški nad

Ljubljano posestnik hše, kjer je bila nekdanja gostilnica „pri Herkulu“. Vzrok samomoru je bil menda domači prepir, ker sta prejšnji večer še dva memo gredoča ljubljanska gospoda morala miriti prepirajoči se zakonski par.

Vabilo k naročevanju „SLOVENCA“.

„Slovenec“ velja kakor dozdej:

Za Ljubljano:

Na dom pošiljan za celo leto	9 gl.	— kr.
„ „ „ „ pol leta	4 „	50 „
„ „ „ „ četrt leta	2 „	30 „
„ „ „ „ en mesec	80 „	„

V administraciji sprejeman:

Za celo leto	8 gl.	40 kr.
„ pol leta	4 „	20 „
„ četrt leta	2 „	10 „
„ en mesec	— „	70 „
posamezne številke	— „	7 „

Po pošti:

Za celo leto	10 gl.	— kr.
„ pol leta	5 „	— „
„ četrt leta	2 „	50 „
„ en mesec	— „	90 „
posamezne številke	— „	8 „

Za bogoslovce, dijake in učitelje:

Za celo leto	6 gl.	— kr.
„ pol leta	3 „	— „
„ četrt leta	1 „	50 „

List pošljemo vsem dosedanjim naročnikom. Kdor se ne misli naročiti, naj ga pošlje nazaj, ker ga sicer smatramo kot naročnika. Tudi prosimo tiste gospode, ki naročnine še niso poravnali, da bi to storili prej ko mogoče, da tudi mi poravnamo račun v tiskarni.

Naročnina se pošilja najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen)

opravništvu,

Stari trg, hiš. št. 16.

Zahvala.

Najtoplejšo in najsrčnejšo zahvalo izreka za velečastni spreved naše prelube

Ciljke

slavnim narodnim društvom posebno gospodu Franc Dreniku kot aranžerju čitalničnemu, pevskemu zboru, Soku in dramatičnemu društvu, posebno predsedniku gospodu Potočniku, kateri je v imenu društva sam položil venec na grob, kakor tudi vsem drugim prijateljem, znancem in častilcem za prekrasne vence ter za gniljivo in tolažljivo sočutje

žalujoča rodbina

Podkrajškova.

V Ljubljani 30. marca 1879.

Med. dr. Tancer,

zdravnik za zobe in učitelj

te znanosti na graških visokih šolah, je zdaj v Ljubljani v hotelu „pri slonu“ in zdravi od 9 zjutraj do petih popoldne. (1)

Naznanilo.

V Karpani (Carpano) v Istri, kjer se ruja premog koplje, vzame se

200 krepkih rudokopcev

v delo, ki pa ne smejo čez 40 let stari biti. Vzeli se bodo za zmirom, in z dobro plačo, ako hočejo s pogoji delati, in sicer se potrebujejo rudokopci za drče in kamnolome, kakor tudi pehači, tekači in trugarji.

(3) Rudninsko oskrbništvo.